Γράμμα σ’ ένα νέο δάσκαλο (Βασίλης Καραποστόλης, καθηγ. Πολιτισμού & Επικοινωνίας Πανεπ. Αθηνών)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 2 Νοεμβρίου, 2011

Οι σημερινές προκλήσεις

Αγαπητέ μου συνάδελφε,

Δεν σε γνωρίζω προσωπικά, ξέρω όμως αρκετά για την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι. Από πέρυσι που διορίστηκες στο δημοτικό σχολείο αυτού του χωριού -είναι από τα λίγα που κρατάνε ακόμη- διαπίστωσες πως θα δυσκολευόσουν πολύ με τα έξοδά σου. Ο μισθός σου ψαλιδίστηκε, γεγονός που σε καίει όλο και περισσότερο. Δεν θα συζητήσουμε όμως εδώ για το πόσο επώδυνο και άδικο είναι αυτό. Αν σου γράφω αυτό το γράμμα, είναι για να σου θέσω ανοιχτά ένα άλλο ζήτημα που το θεωρώ εξίσου σοβαρό. Εννοώ τη μετάγγιση της δυσαρέσκειάς σου στους μαθητές.

Θα το πω ευθέως και με όλο τον κίνδυνο να παρεξηγηθώ: στον δάσκαλο απαγορεύεται όχι βέβαια η απογοήτευση, αλλά το να κάνει επάγγελμα τη διάδοσή της. Δεν έχει το δικαίωμα να παρουσιάζεται στην τάξη του σαν ένας κακοπαθημένος χωρίς ελπίδες, γιατί οι μικροί μαθητές που τον βλέπουν διαβάζουν στο πρόσωπό του μιαν αποτυχία που δεν είναι μόνο δική του, είναι όλων, όλης της κοινωνίας, όλης της προσπάθειας που υποτίθεται ότι κάνει η ανθρωπότητα για να είναι πιο ανθρώπινη. Είναι παιδιά αυτά που σε παρατηρούν, μην το ξεχνάς. Πράγμα που σημαίνει ότι εσύ μπορείς μεν να δυσαρεστείσαι ή να οργίζεσαι με την κρίση, δεν μπορείς όμως να προκαταλαμβάνεις εντελώς την εμπειρία των μικρών ακροατών σου. Πιθανόν στη ζωή τους να υποστούν ακόμη χειρότερα, να τους λείψει ακόμη και το ψωμί. Επίτρεψέ μου όμως να σου θυμίσω ότι δουλειά σου δεν είναι τόσο να τους μάθεις πώς θα διεκδικούν το ψωμί όσο το πώς θα σκέπτονται, και σκέψη σημαίνει πρώτα απ’ όλα να διακρίνουν τα όμοια από τα ανόμοια και να ξεχωρίζουν το κύριο από το δευτερεύον. Ενδέχεται, αργότερα, να θέσουν ως κύριο μέλημά τους την ελευθερία και μετά το ψωμί, ή το αντίστροφο. Είναι δική τους πάντως υπόθεση αυτή – εσύ το μόνο που έχεις να κάνεις είναι να τους πείσεις ότι αξίζει τον κόπο να σκέπτεται κάποιος, να κατανοεί και να κρίνει.

Μοιραία γλιστράω σε αφορισμούς, δεν μου διαφεύγει αυτό. Το πρόβλημα όμως είναι

επείγον και ο χρόνος πιέζει για να συνεννοηθούμε. Η αιτία που ο τόνος μου είναι ανήσυχος είναι η τάση αρκετών συναδέλφων σου, εκδηλωμένη πρόσφατα (συμβαίνει εξάλλου το ίδιο σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης), να περνάνε την πόρτα του σχολείου με κατεβασμένα τα μούτρα και να παραμένουν έτσι και μέσα στην αίθουσα. Οσο κι αν συμμερίζομαι τις οικονομικές στενοχώριες τους, με λυπεί που δεν βλέπουν στα πρόσωπα των μαθητών τον ερχομό του πραγματικά Καινούργιου, την αθωότητα για χάρη της οποίας θα ήταν σκόπιμο να συγκρατηθούν, να μην πουν με απόγνωση ότι ένα κι ένα κάνουν μηδέν, να ξεπεράσουν την πικρία τους στο όνομα μιας νέας αρχής. Πράγματι, όταν βρισκόμαστε κοντά σε παιδιά, μας φαίνεται μερικές φορές ότι είναι δυνατόν να ξεκινήσουμε κι εμείς τη ζωή μας από την αρχή. Πρέπει να το πιστεύει αυτό ένας δάσκαλος, πρέπει να το νιώθει, διαφορετικά ας ψάξει για άλλη εργασία. Οποιος στέκεται αντίκρυ στα παιδιά, οφείλει να παίρνει κάτι από την ευπιστία τους, την ίδια στιγμή που εκείνος τους δίνει την επιφύλαξη και την ικανότητα για κριτική.

Θα μου πεις, και με το δίκιο σου, ότι για να το κατορθώσει αυτό σήμερα ένας δάσκαλος, και ειδικά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, είναι πιο δύσκολο παρά ποτέ. Γιατί η κοινωνία τού υποβίβασε το κύρος του και η οικογένεια του υπονόμευσε την πειθώ του. Συμφωνώ με την ένστασή σου. Και επαυξάνω μάλιστα, λέγοντας πως οι γονείς από τη μια σού αναθέτουν την εκπαίδευση των παιδιών τους (όπως εκείνοι την εννοούν) και από την άλλη σού δείχνουν πως δεν σε εμπιστεύονται και πολύ. Γεγονός που το πιάνουν στον αέρα τα ανήλικα, κι από εκεί αρχίζουν όλα όσα ζεις καθημερινά: οι πρώιμες ευθιξίες των παραχαϊδεμένων μαθητών (αυξάνονται ακόμη και στην επαρχία), οι δυστροπίες των ατίθασων, οι αυθάδειες των αυριανών βανδάλων.

Εργο πολλαπλό

Είσαι μόνος επομένως. Κυκλωμένος από την απροσεξία των μικρών και από τη δυσπιστία των μεγάλων. Καλείσαι παρ’ όλα αυτά να επωμισθείς ένα έργο πολλαπλό. Καθήκον σου είναι να προστατεύσεις τα παιδιά από τον κόσμο και συγχρόνως να προστατεύσεις τον κόσμο από τα παιδιά, που λόγω της άγνοιάς τους θα μπορούσαν να γίνουν, μεγαλώνοντας, οι τυφλοί καταστροφείς του. Και μήπως προς τα εκεί δεν οδεύουμε; Το φτύσιμο του κόσμου είναι ένα εφηβικό παιγνίδι που γίνεται όλο και πιο δημοφιλές. Εσύ όμως το αναχαιτίζεις όσο μπορείς αυτό. Εσύ είσαι που αποσπάς μια άγουρη ύπαρξη από τα εφήμερα και την τοποθετείς μέσα στο εύρος του χρόνου. Θα ’πρεπε να νιώθεις χαρά και περηφάνια γι’ αυτό, και είμαι σίγουρος ότι κάποιες στιγμές έχεις ήδη νιώσει έτσι. Καταλαβαίνεις ότι όλα αυτά που ανέλαβες δεν πληρώνονται με τίποτα. Θα είναι, φοβάμαι, πάντα πολύ στενοκέφαλη η κοινωνία για να αμείψει αρκετά εκείνους που παλεύουν με τα αόρατα.

Φυσικά, δεν σου μένει παρά να αγωνιστείς για έναν καλύτερο μισθό, ζήτησέ τον

λοιπόν, απαίτησέ τον, προσπάθησε όμως, παράλληλα, να φέρεις στον νου σου και κάποιους άλλους στον ίδιο ρόλο με σένα, άλλοτε, που τους παράσερνε το δασκαλίκι τόσο, ώστε να ξεχνάνε και τα κομμένα τους επιδόματα και την κούρασή τους και το ίδιο το σπίτι τους ακόμη. Μάλλον θα το έβρισκες εξωφρενικά ντεμοντέ να ξαναδιαβάσεις το «Ωχ! βασανάκια» του Παπαδιαμάντη με τον παλιό εκείνο δάσκαλο των δεκατριών ωρών διδασκαλίας την ημέρα, αντιμέτωπο με τους «σκληροτράχηλους» μαθητές του, ή ακόμη να ξαναδείς τη «Ζούγκλα του μαυροπίνακα», με τον πεισματάρη δάσκαλο που δηλώνει ότι το να πλησιάσει τους άγριους εφήβους στην τάξη του είναι για κείνον μια «πρόκληση». Αλλοι καιροί εκείνοι. Αυτό δεν σου έρχεται να μου πεις; Και δεν είναι μια μισο-υπεκφυγή αυτό; Δεν είναι ψέμα αυτό που λέγεται, ότι από τα σχολεία, από την κοινωνία, εξαφανίστηκαν για πάντα οι ανθρώπινοι τύποι που τις δυσκολίες τις παίρνουν σαν πρόκληση; Θα ’θελα πολύ να σ’ ακούσω να μου λες ότι ναι, αυτό είναι ψέμα. Να μου πεις πως εσύ δεν είσαι από εκείνους που μαραζώνουν προτού ακόμη μαραζώσουν. Κι ότι υπάρχουν κι άλλοι με το ίδιο σθένος.

(Πηγή: "Καθημερινή" 29/10/2011)

Άλλο άρθρο του συγγραφέα:

«Να κοιτάμε μπροστά»: Οι αμετανόητοι και οι υπεκφυγές τους (Βασίλης Καραποστόλης, καθηγ. Πολιτισμού & Επικοινωνίας Πανεπ. Αθηνών)